

Deals Under False Premises: A Study in Business Ethics

Can we really study contemporary legal issues by opening up a Mishna or a tractate of the Talmud? Let us analyze the following actual cases that came up in recent years in the courts in Israel, with an eye to answer the following questions: what does my “moral instinct” tell me? Which party to the dispute is in the right and which in the wrong? What does the Torah say about this? Are the Halachik principles established by the Chachmei HaMessorah [i.e. the Rabbinic authorities of our oral Torah] applicable to the real life issues of today?

- I.** Reuvain purchased ten lottery tickets a week before the drawing. The reward for the winning ticket is an expensive automobile. After a week, Reuvain met his friend Shimon in the street and told Shimon about the upcoming lottery. “What do you think about selling me one of your ten tickets”, asked Shimon. Reuvain agreed without hesitation and sold his friend a ticket. As luck would have it, R. sold S. the winning ticket! Shimon’s joy knew no bounds. But as it turns out, the purchase of the ticket by S. took place an hour AFTER the drawing! The ticket that R. sold to his friend had already been drawn before the sale. Reuvain had erred in thinking that the drawing was set to take place an hour later. Now R. is claiming that the sale is null and void. “I sold you a ticket, not an automobile!” Shimon claims that he too had no idea when the drawing was set to take place, and if Reuvain was unaware of the timing that’s his problem not Shimon’s. Who’s right?

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף צז עמוד א

איבעיא להו: זבין ולא איצטריכו ליה זוזי, הדרי זביני או לא הדרי זביני? תא שמע: דההוא גברא דזבין ארעא לרב פפא, דאצטריכו ליה זוזי למיזבן תורי, לסוף לא איצטריכו ליה, ואהדריה ניהליה רב פפא לארעיה. רב פפא לפנים משורת הדין הוא דעבד. ת”ש: דההוא בצורתא דהוה בנהרדעא, זבנינהו כולי עלמא לאפדנייהו, לסוף אתו חייט, אמר להו רב נחמן: דינא הוא, דהדרי אפדני למרייהו. התם נמי זביני בטעות הו, דאיגלאי מילתא דארבא בעקולי הוה קיימא. אי הכי, היינו דאמר ליה רמי בר שמואל לרב נחמן: אם כן, נמצאת מכשילן לעתיד לבא! אמר ליה: אטו כל יומא בצורתא שכיחא? אמר ליה: אין, בצורתא בנהרדעא משכח שכיחא. והלכתא: זבין ולא איצטריכו ליה זוזי, הדרי זביני.

רש”י זבין ולא איצטריכו ליה זוזי - מכר שדהו ואנו יודעים שהיה חפץ לקנות שדה פלוני או פרגמטיא פלונית באותן מעות. ולא איצטריכו ליה זוזי - שחזרו בהן המוכרים. בצורתא - יוקר הבא בשערים פתאום. זבנינהו לאפדנייהו - לקנות חטין. דארבי בעקולי הוה קיימי - שעל ידי שגדל הנהר הוצרכו הספינות ללכת עקלקלות ואילו ידעו המוכרים כן לא היו מוכרים בתיהם ומשעת מכירה הוה ליה טעות אבל היכא דמכירה לאו בטעות הואי כגון חזרו בהן מוכרי החיטין לאחר שמכרו אלו בתיהם או שבאו חיטין ממקום אחר שעדיין לא נעקרו ממקומם לא הדרי. אי הכי היינו דאמר ליה כו' נמצאת מכשילן - דאי בעי לזבני קרקע לא ימצאו קונים. ואמר לי' אין בצורתא בנהרדעא משכח שכיח - וחיישינן לדלמא אתו ארבי דקיימי בעקולי והדרי זבינייהו שמע מינה טעמא משום מקח טעות הוה דאי בדאתו חטין ממקום קרוב או שבאו לאלו לבדם דטעמא משום זבין ולא איצטריכו ליה זוזי הוה מידי דלא שכיח הוא וליכא מכשול.

- II.** An elderly, sickly Jew by the name of Moshe had an only son. Much to Moshe’s chagrin, his son decided to leave Israel and settle in America where he had some lucrative business options. Despite Moshe’s objections and pleas, his son left him. But God was good to Moshe and sent him an “angel”, a certain Jew by the name of Reuvain who understood Moshe’s plight and offered to help the old man. Reuvain came to Moshe’s home on a daily basis and served Moshe with dedication and loyalty, tending to his every need with compassion and warmth for three consecutive years until Moshe’s passing. Shortly afterwards, Moshe’s will was opened, and it read, “With a deep sense of profound gratitude, I bequeath all my possessions which are valued at \$2000, 000 to Reuvain who served me for years with self-sacrifice.” Shortly afterwards, however, Moshe’s son heard the news and flew to Israel. To everyone’s

surprise, he proved that although it was Reuvain who served his late father with loyalty and devotion, it was the son himself who had hired Reuvain, secretly sending R. to his father and paying him a monthly salary of \$1,000! The son had implored Reuvain not to disclose this information to his father. Now the son is claiming the entire inheritance for himself; the will was written under a false premise. Is the will null and void?

שולחן ערוך חושן משפט הלכות מתנה סימן רמו סעיף א

לעולם אומדים דעת הנותן, אם היו הדברים מראין סוף דעתו עושים על פי האומד אע"פ שלא פירש. כיצד, מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת, וכתב כל נכסיו לאחר, מתנה גלויה גמורה, ואחר כך בא בנו, אין מתנתו קיימת, שהדברים מוכיחים שאילו ידע שבנו קיים לא היה נותן כל נכסיו. לפיכך אם שייר מנכסיו כל שהוא, בין קרקע בין מטלטלין, מתנתו קיימת.

מחבר ורמ"א שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד רבו ותלמיד חכם סימן רמב סעיף לד

אבידת אביו ואבידת רבו (המובהק), (ב"י וטור ופוסקים מהש"ס) אבידת רבו קודמת. ואם היה אביו שקול כנגד רבו, אבידת אביו קודמת. היה אביו ורבו נושאים משאוי, מניה של רבו ואח"כ מניה של אביו. היה אביו ורבו עומדים בבית השבי, פודה את רבו ואח"כ פודה את אביו. ואם היה אביו תלמיד חכם, פודה את אביו ואחר כך פודה את רבו. **הגה:** וכן מפרק משאו קודם לרבו, ואע"פ שאינו שקול בחכמה כרבו, אבל אין מחזיר אבידת אביו קודם, עד שיהא שקול כנגד רבו. (טור בשם הרא"ש והגה"מ וב"י הוכיח כן ע"ש). י"א הא דרבו קודם לאביו היינו שלומד עמו בחנם, אבל אם אביו שוכר לו רבי ומלמדו, אביו קודם לכל דבר. (ספר החסידים) וכן נראה לי עיקר.

III. Nissim, an experienced antique Sefarim seller visited a Sefarim store with the intension of purchasing some books. In one particular Sefer that was being offered for sale, he was surprised to discover in one of the pages of the book a signature of one of the greatest Jewish scholars of the eighteenth century, the Chidah [Chaim Joseph David ben Isaac Zerachia Azulai (1724 – 21 March 1807) (Hebrew: יוסף דוד אזולאי), commonly known as the Chida (by the acronym of his name, חיד"א), was a rabbinical scholar and a noted bibliophile, who pioneered the history of Jewish religious writings]. The seller was apparently unaware of the signature and offered the book for an inexpensive price as any old book of which are common in the market. Naturally Nissim jumped at the rare opportunity and purchased the Sefer. The following day, the word spread like wildfire that a Sefer with the original signature of the Chidah was for sale in the market. The seller heard what happened and immediately contacted Nissim demanding that he return the Sefer since it was sold for such a low price and the sale was made under a false premise and is therefore null and void. Nissim countered since the seller did not know about the signature he was not obligated to return it. Who is right?

רמ"א שולחן ערוך חושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות סימן רלב סעיף יח

אם קנה הסרסור דבר בחזקת בדיל ומכרו, ואחר כך נודע שהיה בו כסף או זהב, זכה הלוקח, שלא זכה בו הסרסור מעולם הואיל ולא ידע בו (הגהות אשירי ומרדכי אלו מציאות).